

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

5. prosince 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Směrnice 2011/83/EU – Spotřebitelské právo – Článek 2 odst. 1 – Pojem ‚spotřebitel‘ – Článek 3 odst. 1 – Smlouva uzavřená mezi obchodníkem a spotřebitelem – Smlouva na dodávky tepla z dálkového vytápění – Článek 27 – Setrvačný prodej – Směrnice 2005/29/ES – Nekalé obchodní praktiky podniků vůči spotřebitelům na vnitřním trhu – Článek 5 – Zákaz nekalých obchodních praktik – Příloha I – Nevyžádané dodání nebo poskytnutí – Vnitrostátní právní úprava ukládající každému vlastníkovi bytové jednotky v budovách ve společném vlastnictví připojených k síti dálkového vytápění, aby přispíval na úhradu nákladů na spotřebu tepla v rámci společných prostor a vnitřních rozvodů budovy – Energetická účinnost – Směrnice 2006/32/ES – Článek 13 odst. 2 – Směrnice 2012/27/EU – Článek 10 odst. 1 – Informace o vyúčtování – Vnitrostátní právní úprava stanovující, že v budově ve společném vlastnictví je spotřeba tepla v rámci vnitřních rozvodů každému vlastníkovi bytové jednotky vyúčtovávána v poměru k vytápěnému objemu jeho bytu“

Ve spojených věcech C-708/17 a C-725/17,

jejichž předmětem jsou dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Rajonen sad Asenovgrad (okresní soud v Asenovgradu, Bulharsko) (C-708/17) a Sofijski rajonen sad (okresní soud v Sofii, Bulharsko) (C-725/17) ze dne 6. prosince 2017 a 5. prosince 2017, došlými Soudnímu dvoru dne 19. prosince 2017 a 27. prosince 2017, v řízeních

„EVN Bulgaria Toplofikacia“ EAD

proti

Nikolině Stefanově Dimitrové (C-708/17),

a

„Toplofikacia Sofia“ EAD

proti

Mitku Simeonovovi Dimitrovovi (C-725/17),

za přítomnosti:

„Termokomplekt“ OOD,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení M. Vilaras, předseda senátu, S. Rodin, D. Šváby (zpravodaj), K. Jürimäe a N. Piçarra, soudci,

* Jednací jazyk: bulharština.

generální advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. prosince 2018,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za „EVN Bulgaria Toplofikacia“ EAD S. Radevem a S. Popovem, jako zmocněnci,
- za „Toplofikacia Sofia“ EAD S. Chakalskim, I. Epitropovem a V. Ivanovem, jako zmocněnci,
- za N. S. Dimitrovou S. Memtsovem a D. Dekovem, advokati,
- za litevskou vládu G. Taluntytė a J. Prasauskienė, jakož i D. Kriaučiūnasem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi N. Ruiz Garcíou, jakož i K. Talabér-Ritz a N. Nikolova, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 30. dubna 2019,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („směrnice o nekalých obchodních praktikách“) (Úř. věst. 2005, L 149, s. 22), čl. 13 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/32/ES ze dne 5. dubna 2006 o energetické účinnosti u konečného uživatele a o energetických službách a o zrušení směrnice Rady 93/76/EHS (Úř. věst. 2006, L 114, s. 64), článků 5 a 27 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. 2011, L 304, s. 64), jakož i čl. 10 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES (Úř. věst. 2012, L 315, s. 1).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů, a to mezi „EVN Bulgaria Toplofikacia“ EAD (dále jen „EVN“) a Nikolinou Stefanovou Dimitrovou (C-708/17) a mezi „Toplofikacia Sofia“ EAD a Mitkem Simeonovem Dimitrovem (C-725/18), ve věci žalob na zaplacení faktur týkajících se spotřeby tepla vedeného vnitřními rozvody budovy ve společném vlastnictví.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 2005/29

- 3 Článek 3 odst. 2 směrnice 2005/29 stanoví:

„Touto směrnicí není dotčeno smluvní právo, zejména pravidla týkající se platnosti, vzniku nebo účinků smlouvy.“

- 4 Článek 5 dané směrnice stanoví:

„1. Nekalé obchodní praktiky jsou zakázány.

[...]

5. V příloze I je uveden výčet obchodních praktik, které jsou považovány za nekalé za všech okolností.
[...]

- 5 Příloha I uvedené směrnice, nadepsaná „Obchodní praktiky, jež jsou za všech okolností považovány za nekalé“, obsahuje následující pasáž:

„Agresivní obchodní praktiky

[...]

29) Požadování okamžité nebo odložené platby za produkty dodané obchodníkem, avšak nevyžádané spotřebitelem, nebo vrácení nebo uschování takových produktů, kromě případů, kdy se jedná o náhradní produkt dodaný v souladu s čl. 7 odst. 3 směrnice [Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případech smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. 1997, L 144, s. 19; Zvl. vyd. 15/03, s. 319)] (setrvačný prodej).“

Směrnice 2011/83

- 6 Body 14 a 60 odůvodnění směrnice 2011/83 uvádějí:

„(14) Touto směrnicí by neměly být dotčeny vnitrostátní právní předpisy v oblasti smluvního práva ve věci těch aspektů smluvního práva, které nejsou touto směrnicí upraveny. Touto směrnicí by tudíž neměly být dotčeny vnitrostátní právní předpisy upravující například uzavírání či platnost smluv (jako je např. absence souhlasu). Stejně tak by touto směrnicí neměly být dotčeny vnitrostátní právní předpisy v oblasti obecných smluvních opravných prostředků, pravidla týkající se veřejného ekonomického řádu, například pravidla ohledně nepřiměřených či přemrštěných cen, a pravidla týkající se neetických právních úkonů.

[...]

(60) Jelikož směrnice [2005/29] zakazuje setrvačný prodej spočívající v nevyžádaném dodání zboží nebo poskytnutí služeb spotřebiteli, ale nestanoví žádný smluvní prostředek nápravy, je třeba v této směrnicí zavést smluvní prostředek nápravy spočívající v tom, že spotřebitel nemusí poskytnout žádnou úhradu za takové nevyžádané dodání či poskytnutí.“

7 Článek 2 dané směrnice, nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

1) ‚spotřebitelem‘ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem, který nelze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo [svobodný] povolání;

[...]“

8 Článek 3 uvedené směrnice stanoví:

„1. Tato směrnice se použije za podmínek a v rozsahu uvedeném v jejích ustanoveních na smlouvy uzavírané mezi obchodníky a spotřebiteli. Vztahuje se také na smlouvy týkající se dodávek vody, plynu, elektřiny nebo tepla z dálkového vytápění, též zajišťovaných veřejnými poskytovateli, v rozsahu, ve kterém jsou tyto komodity poskytovány na smluvním základě.

[...]

5. Touto směrnicí není dotčeno obecné smluvní právo jednotlivých států, například pravidla týkající se platnosti, sestavení nebo účinku smluv, pokud tyto aspekty obecného smluvního práva nejsou upraveny touto směrnicí.

[...]“

9 Článek 27 téže směrnice s názvem „Setrvačný prodej“ uvádí:

„Spotřebiteli nevzniká povinnost poskytnout úhradu v případech nevyžádaného dodání zboží, vody, plynu, elektřiny, tepla z dálkového vytápění nebo digitálního obsahu či nevyžádaného poskytnutí služeb, které je zakázáno na základě čl. 5 odst. 5 a bodu 29 přílohy I směrnice 2005/29[...]. V těchto případech nelze neexistenci odpovědi [absenci reakce] ze strany spotřebitele po takovém nevyžádaném dodání nebo poskytnutí považovat za souhlas.“

10 Článek 28 odst. 2 směrnice 2011/83 stanoví, že její „[u] stanovění [...] se použijí na smlouvy uzavřené po 13. červn[u] 2014“.

Směrnice 2006/32

11 Body 1, 12, 20 a 29 odůvodnění směrnice 2006/32 stanoví:

„(1) Ve Společenství je třeba zvýšit energetickou účinnost u konečného uživatele, řídit poptávku po energii a podporovat výrobu energie z obnovitelných zdrojů, protože v krátkodobém až střednědobém výhledu je poměrně málo prostoru pro jiné ovlivňování podmínek dodávek a distribuce energie, ať už budováním nových kapacit[,] nebo zlepšováním přenosu a distribuce. Tato směrnice tak přispívá k lepšímu zabezpečení dodávek.

[...]

(12) Tato směrnice vyžaduje, aby členské státy přijaly určitá opatření, a splnění jejich cílů závisí na dopadu, jež tato opatření mají na konečného uživatele energie. Konečný výsledek opatření členských států tak závisí na mnoha vnějších faktorech, jež ovlivňují chování uživatelů při využívání energie a jejich ochotu zavádět postupy vedoucí k úsporám energie a používat

energeticky úsporná zařízení. I když se tedy členské státy zavazují, že se budou snažit cílové hodnoty 9 % dosáhnout, je národní cíl úspor energie ve své podstatě orientační a pro členské státy z něho neplyne žádný právně vymahatelný závazek jej dosáhnout.

[...]

- (20) Distributoři energie, provozovatelé distribučních soustav a maloobchodní prodejci energie mohou zvýšit účinnost využívání energie ve Společenství, pokud budou nabízet energetické služby zohledňující účinnost u konečného uživatele, například při vytápění vnitřních prostor, teplé vody pro domácnosti, chlazení, výrobě produktů, osvětlení a pohon. Zvyšování zisku tak bude pro distributory energie, provozovatele distribučních soustav a maloobchodní prodejce energie spíše spojeno s prodejem energetických služeb co největšímu počtu uživatelů než s prodejem co největšího množství energie jednotlivým zákazníkům. Členské státy by se měly snažit předejít jakémukoli narušení hospodářské soutěže v této oblasti, aby zajistily rovné podmínky všem poskytovatelům energetických služeb; tento úkol však mohou delegovat na vnitrostátní regulační orgán.

[...]

- (29) Aby byli koneční uživatelé schopni přijímat informovanější rozhodnutí vztahující se k jejich vlastní spotřebě energie, měli by o ní mít k dispozici dostatečné množství informací, jakož i další užitečné informace, například o dostupných opatřeních ke zvýšení energetické účinnosti, srovnávací profily spotřeby konečných uživatelů nebo objektivní technické údaje o energetických spotřebičích včetně systémů založených na „faktorů čtyř“ a dalších. [...]

[...]“

- 12 Článek 1 směrnice uvedené směrnice zní takto:

„Účelem této směrnice je podpořit nákladově efektivní zvyšování energetické účinnosti u konečného uživatele v členských státech tím, že:

- a) stanoví nezbytné orientační cíle, mechanismy, pobídky a institucionální, finanční a právní rámce, jež umožní odstranit stávající překážky na trhu a nedostatky zabraňující účinnému konečnému použití;
- b) vytváří podmínky pro rozvoj a podporu trhu energetických služeb a pro zavádění dalších opatření ke zvýšení energetické účinnosti u konečného uživatele.“

- 13 Článek 13 odst. 1 a 2 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby pokud je to technicky možné, finančně únosné a úměrné potenciálním úsporám energie, byli koneční zákazníci odebírající elektřinu, zemní plyn, dálkové vytápění či chlazení a teplou vodu pro domácnosti vybaveni za tržní ceny individuálními měřiči, které přesně zobrazují skutečnou spotřebu energie a skutečnou dobu její spotřeby.

Při výměně stávajícího měřiče se tyto individuální měřiče poskytnou za konkurenceschopné ceny vždy, s výjimkou případů, kdy je to technicky nemožné nebo kdy je to nákladově neefektivní v poměru k odhadovaným možným dlouhodobým úsporám. Při vytváření nového připojení v nové budově nebo při jakýchkoli větších renovacích uvedených ve směrnici [Evropského parlamentu a Rady 2002/91/ES ze dne 16. prosince 2002 o energetické náročnosti budov (Úř. věst. 2003, L 1, s. 65; Zvl. vyd. 12/02, s. 168)] budou tyto individuální měřiče vždy poskytovány za konkurenceschopné ceny.

2. Členské státy zajistí, aby bylo vyúčtování, které provádějí distributoři energie, provozovatelé distribučních soustav a maloobchodní prodejci energie, pokud je to vhodné, založeno na skutečné spotřebě energie a aby bylo předkládáno v jasné a pochopitelné formě. Spolu s vyúčtováním obdrží koneční zákazníci rovněž vhodné informace se zevrubným přehledem stávajících cen energie. Vyúčtování na základě skutečné spotřeby bude prováděno dostatečně často, aby zákazníci mohli svou spotřebu energie regulovat.“

- 14 Podle článku 27 směrnice 2012/27 byla směrnice 2006/32 s výhradou určitých výjimek zrušena s účinností od 5. června 2014.

Směrnice 2012/27

- 15 Body 8 a 20 odůvodnění směrnice 2012/27 uvádějí:

„(8) Dne 8. března 2011 přijala Komise sdělení o plánu energetické účinnosti 2011. Je tomu tak navzdory pokroku ve vnitrostátních politikách energetické účinnosti popsaných v prvních vnitrostátních akčních plánech energetické účinnosti předložených členskými státy ke splnění požadavků směrnice [...] 2006/32[...]. Počáteční analýza druhých akčních plánů potvrzuje, že Unie k dosažení uvedeného cíle nesměřuje. S cílem zjednat nápravu vytyčil plán energetické účinnosti 2011 řadu politik a opatření v oblasti energetické účinnosti, jež zahrnují celý energetický řetězec, včetně výroby, přenosu a distribuce energie; klíčovou úlohu veřejného sektoru v oblasti energetické účinnosti; budovy a zařízení; průmysl; a potřebu umožnit konečným zákazníkům řídit svou spotřebu energie. [...]

[...]

(20) Posouzení možnosti zavést na úrovni Unie systém ‚bílých certifikátů‘ ukázalo, že za současné situace by si takový systém vyžádal příliš vysoké administrativní náklady a že existuje riziko, že úspory energie by se soustředily do několika členských států a nebyly by zaváděny v celé Unii. Cíle takového systému na úrovni Unie by bylo možné, alespoň v této fázi, lépe dosáhnout pomocí vnitrostátních systémů povinného zvyšování energetické účinnosti pro energetické podniky nebo jiných alternativních politických opatření, která povedou k dosažení stejného objemu úspor energie. Je vhodné, aby míra ambicióznosti takových systémů byla zakotvena ve společném rámci na úrovni Unie a současně poskytovala členským státům značnou flexibilitu, aby mohly plně zohlednit vnitrostátní organizaci účastníků na trhu, konkrétní podmínky odvětví energetiky a návyky konečných zákazníků. Společný rámec by měl poskytnout energetickým podnikům možnost nabízet energetické služby všem konečným zákazníkům, nejen těm, kterým prodávají energii. To posiluje hospodářskou soutěž na trhu s energií, protože energetické podniky mohou rozšířit svou nabídku o poskytování doplňkových energetických služeb. Společný rámec by měl členským státům umožnit, aby do svých vnitrostátních systémů začlenily požadavky, jež sledují sociální cíle, zejména aby bylo možné zajistit, že přístup k výhodám vyplývajícím z vyšší energetické účinnosti budou mít i zranitelní zákazníci. Členské státy by měly na základě objektivních a nediskriminačních kritérií určit, kteří distributoři energie nebo maloobchodní prodejci energie by měli mít povinnost splnit cíl úspor energie u konečného uživatele stanovený touto směrnicí.

[...]“

- 16 Článek 1 odst. 1 směrnice 2012/27 zní následovně:

„Tato směrnice zavádí společný rámec opatření na podporu energetické účinnosti v Unii s cílem zajistit do roku 2020 splnění hlavního 20 % cíle Unie pro energetickou účinnost a vytvořit podmínky pro další zvyšování energetické účinnosti i po tomto datu.

Směrnice stanoví pravidla zaměřená na odstranění překážek na trhu s energií a překonání některých nedokonalostí trhu, jež brání účinnosti při dodávkách a využívání energie, a stanoví zavedení orientačních vnitrostátních cílů energetické účinnosti do roku 2020.“

17 Článek 9 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby pokud je to technicky možné, finančně únosné a úměrné potenciálním úsporám energie, byli koneční zákazníci pro elektřinu, zemní plyn, dálkové vytápění, dálkové chlazení a užitkovou teplou vodu vybaveni individuálními měřiči za konkurenceschopné ceny, které přesně zobrazují skutečnou spotřebu energie konečného zákazníka a poskytují informace o skutečné době použití.

[...]

3. Pokud jsou vytápění a chlazení budovy nebo dodávka teplé vody zajišťovány ze sítě dálkového vytápění nebo z ústředního zdroje zásobujícího více budov, nainstaluje se měřič tepla nebo teplé vody na výměník tepla nebo do odběrného místa.

V budovách s více bytovými jednotkami a ve víceúčelových budovách s ústředním zdrojem vytápění a chlazení nebo s dodávkami ze sítě dálkového vytápění nebo z ústředního zdroje zásobujícího více budov se rovněž nainstalují do 31. prosince 2016 individuální měřiče spotřeby, aby bylo možné měřit spotřebu tepla nebo chlazení nebo teplé vody u každé jednotky, je-li to technicky proveditelné a nákladově efektivní. Pokud použití individuálních měřičů není technicky proveditelné nebo není nákladově efektivní, použijí se pro měření spotřeby tepla na každém radiátoru individuální indikátory pro rozdělování nákladů na vytápění, pokud dotýčný členský stát neprokáže, že instalace těchto indikátorů by nebyla nákladově efektivní. V těchto případech lze zvážit alternativní nákladově efektivní metody měření spotřeby tepla.

Členské státy mohou v zájmu zajištění transparentnosti a přesnosti započítávání individuální spotřeby zavést transparentní pravidla pro rozdělování nákladů na spotřebu tepla nebo teplé vody v budovách s více bytovými jednotkami, které jsou zásobovány ze sítě dálkového vytápění nebo chlazení, nebo v nichž převažují systémy vlastního společného vytápění nebo chlazení. Tato pravidla podle potřeby obsahují pokyny týkající se způsobu rozdělování nákladů na teplo nebo teplou vodu využitých:

- a) jako užitková teplá voda;
- b) jako teplo vyzařované ze zařízení v budově a k vytápění společných prostor (v případě, že schodiště a chodby jsou vybaveny radiátory);
- c) k vytápění bytů.“

18 Článek 10 odst. 1 první pododstavec směrnice stanoví:

„V případě, že koneční zákazníci nemají inteligentní měřiče uvedené ve [směrnici Evropského parlamentu a Rady] 2009/72/ES [ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES (Úř. věst 2009, L 211, s. 55) a směrnici Evropského parlamentu a Rady] 2009/73/ES [ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES (Úř. věst 2009, L 211, s. 94)], členské státy do 31. prosince 2014 zajistí, aby informace o vyúčtování byly v souladu s bodem 1.1 přílohy VII přesné a založené na skutečné spotřebě, a to pro všechna odvětví, na která se tato směrnice vztahuje, včetně distributorů energie, provozovatelů distribučních soustav a maloobchodních prodejců energie, pokud je to technicky proveditelné a ekonomicky odůvodněné.“

19 Článek 27 odst. 1 první pododstavec směrnice 2012/27 stanoví:

„Směrnice 2006/32[...] se zrušuje s účinkem [účinností] od 5. června 2014, s výjimkou čl. 4 odst. 1 až 4 a příloh I, III a IV uvedené směrnice, aniž jsou dotčeny povinnosti členských států týkající se lhůty pro provedení uvedené směrnice ve vnitrostátním právu. Ustanovení čl. 4 odst. 1 až 4 a příloh I, III a IV směrnice 2006/32[...] se zrušují s účinkem [účinností] ode dne 1. ledna 2017.“

20 Článek 28 odst. 1 první pododstavec směrnice 2012/27 zní následovně:

„Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 5. června 2014.“

21 Příloha VII této směrnice, nadepsaná „Minimální požadavky na vyúčtování a informace o vyúčtování na základě skutečné spotřeby elektřiny a plynu“, ve svém bodě 1.1 uvádí:

„Aby koneční zákazníci mohli svou spotřebu energie regulovat, mělo by být vyúčtování prováděno na základě skutečné spotřeby alespoň jednou ročně a informace o vyúčtování by měly být poskytovány alespoň jednou za čtvrt roku, a to na požádání nebo pokud si spotřebitelé zvolili možnost dostávat vyúčtování v elektronické podobě, a v ostatních případech dvakrát ročně. Z tohoto požadavku lze vyjmout plyn užívaný pouze pro účely vaření.“

Bulharské právo

Zákon o energiích

22 Zákon za energetikata (zákon o energiích) ze dne 9. prosince 2003 (DV č. 107 ze dne 9. prosince 2003) ve znění použitelném na spory v původních řízeních (dále jen „zákon o energiích“) obsahuje následující ustanovení:

„133.2) Připojení zařízení zákazníků v budově ve společném vlastnictví se provádí s písemným souhlasem vlastníků, jejichž podíly představují dohromady alespoň dvě třetiny všech podílů na vlastnictví budovy.

[...]

139.1) Rozúčtování spotřeby tepla v budově ve společném vlastnictví se provádí systémem rozúčtování spotřeby.

[...]

140.1) Rozúčtování spotřeby tepla mezi zákazníky v budově ve společném vlastnictví se provádí prostřednictvím:

[...]

2. přístrojů pro rozvržení spotřeby tepla, tedy individuálních indikátorů pro rozvržení nákladů na vytápění odpovídajících normám platným v zemi, nebo individuálních měřičů tepla;

[...]

3) Vnitřní rozvody topení a teplé vody se považují za společné části budovy ve společném vlastnictví.

[...]

142.1) Teplo určené k vytápění budovy ve společném vlastnictví je rozdílem mezi celkovým množstvím tepla určeným k distribuci v dané budově a množstvím tepla použitým pro teplou vodu, určeným v souladu s čl. 141 odst. 1.

2) Teplo určené k vytápění budovy ve společném vlastnictví se dále dělí na teplo vyzařované vnitřní rozvody, teplo určené k vytápění společných prostor a teplo určené k vytápění jednotlivých bytů.

[...]

149a.1) Odběratelé tepla v budově ve společném vlastnictví mohou odebírat teplo od dodavatele, který byl vybrán s písemným souhlasem vlastníků, jejichž podíly představují dohromady alespoň dvě třetiny všech podílů na vlastnictví budovy.

[...]

153.1) Všichni vlastníci a oprávnění z věcného práva k užívání bytové jednotky v budově ve společném vlastnictví připojení k rozvodně či k její samostatné větvi jsou odběrateli tepla a jsou povinni nainstalovat přístroje pro rozvržení spotřeby tepla, uvedené v čl. 140 odst. 1 bodě 2, na topná tělesa umístěná ve své jednotce a hradit náklady spojené se spotřebou tepla za podmínek a způsoby stanovenými v dotyčné vyhlášce, uvedené v čl. 36 odst. 3.

2) Pokud si vlastníci, jejichž podíly představují dohromady alespoň dvě třetiny všech podílů na budově a kteří jsou připojeni k rozvodně či k její samostatné větvi, nepřejí být odběrateli tepla určeného k vytápění nebo k přípravě teplé vody, jsou povinni to písemně oznámit teplotenské distribuční společnosti a požádat ji o ukončení dodávek tepla určeného k vytápění nebo k přípravě teplé vody do této rozvodny nebo její samostatné větve.

[...]

5) Pokud je stanoven systém rozúčtování spotřeby tepla, odběratelé v budově ve společném vlastnictví nemají právo zastavit přívod tepla k topným tělesům ve svých bytových jednotkách tím, že je fyzicky odpojí od vnitřních rozvodů budovy.

6) Odběratelé bydlící v budově ve společném vlastnictví, kteří zastaví přívod tepla k topným tělesům ve svých bytových jednotkách, zůstávají odběrateli, co se týče tepla vyzařovaného vnitřními rozvody a topnými tělesy umístěnými ve společných prostorech budovy.“

Zákon o ochraně spotřebitele

²³ Článek 62 zakon za zaštita na potrebitelite (zákon o ochraně spotřebitele, DV č. 99 ze dne 9. prosince 2005), který do bulharského právního řádu provedl článek 27 směrnice 2011/83, stanoví:

„1. Zakazuje se nevyžádané dodání zboží, vody, plynu, elektřiny, tepla z dálkového vytápění nebo digitálního obsahu či nevyžádané poskytnutí služeb spotřebiteli za úplatu.

2. Spotřebiteli nevzniká v případech nevyžádaného dodání zboží, vody, plynu, elektřiny, tepla z dálkového vytápění nebo digitálního obsahu či nevyžádaného poskytnutí služeb povinnost zboží vrátit a poskytnout úhradu za zboží nebo službu osobě, která je dodala nebo poskytla.

3. Nereagování spotřebitele na dodání zboží nebo poskytnutí služeb uvedené v odstavci 1 se nepovažují za souhlas s ním.“

Zákon o vlastnictví

- 24 Článek 38 odst. 1 zakon za sobstvenostta (zákon o vlastnictví, DV č. 92 ze dne 16. listopadu 1951) stanoví:

„V budovách, jejichž jednotlivá patra nebo jejich části patří různým vlastníkům, patří pozemek, na kterém budova stojí, dvůr, základy, obvodové zdi, vnitřní příčky oddělující jednotlivé části, vnitřní nosné zdi, sloupy, překlady, podlahové desky, nosníky, schody, podesty, střechy, zdi mezi půdními a sklepními prostory jednotlivých vlastníků, komíny, vstupní dveře do budovy a dveře do společných půdních a sklepních prostor, hlavní vedení všeho druhu a společná zařízení na nich se nacházející, výtahy, okapy, byt domovníka a veškeré další prvky, které svou povahou nebo určením slouží společnému užívání, všem vlastníkům.“

Vyhláška o dálkovém vytápění

- 25 Článek 70 odst. 1 naredba za toplosnabdjavaneto n° 16–334 (vyhláška č. 16–334 o dálkovém vytápění) ze dne 6. dubna 2007 uvádí:

„Množství tepla naměřené kalorimetrem v budově ve společném vlastnictví, zahrnující i množství spotřebované odběrateli v bytových jednotkách, které nejsou vybaveny přístroji pro rozvržení spotřeby tepla nebo v nichž byla topná tělesa odpojena, se rozúčtovává podle pravidel stanovených v příloze.“

- 26 Bod 6.1 přílohy uvedené vyhlášky stanoví, že „[m]nožství tepla spotřebovaného pro vytápění zahrnuje teplo vyzařované vnitřními rozvody, topnými tělesy umístěnými ve společných prostorách a topnými tělesy umístěnými v bytových jednotkách“.
- 27 Kromě toho bod 6.1.3 přílohy uvádí, že „množství tepla Q_i , vyjádřené v kWh, vyzářené vnitřními rozvody, se vyúčtovává v poměru k vytápěnému objemu bytových jednotek podle stavebního projektu“.

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

Věc C-708/17

- 28 Nikolina Stefanova Dimitrova je vlastníkem bytové jednotky v budově ve společném vlastnictví připojeném k dálkovému vytápění.
- 29 Podle smlouvy uzavřené na základě čl. 153 odst. 1 zákona o energiích poskytuje společnost EVN uvedené budově teplo využívané pro vytápění, zásobování teplou vodou a část je vyzářena vnitřními rozvody.
- 30 V rámci uvedené smlouvy společnost, která rozúčtovává spotřebu tepla, vyfakturovala na bytovou jednotku patřící N.S. Dimitrové za období od 1. listopadu 2012 do 30. dubna 2015 částku 266,25 bulharského leva (BGN) (přibližně 136 eur).
- 31 Vzhledem k tomu, že N.S. Dimitrova tuto částku nezaplatila, vystavil v jejím případě Rajonen sad Asenovgrad (okresní soud v Asenovgradu, Bulharsko) na návrh EVN platební rozkaz.
- 32 N. S. Dimitrova podala proti platebnímu rozkazu odpor, v němž tvrdila, že mezi ní a společností EVN neexistuje žádný závazkový vztah, že chybí důkaz o skutečném množství spotřebovaného tepla a že spotřeba uvedená na fakturách vystavených společností EVN neodráží skutečnou spotřebu energie, čímž došlo k porušení čl. 13 odst. 2 směrnice 2006/32.

- 33 Předkládající soud upřesňuje, že v dané věci se předmět sporu v původním řízení týká nezaplacení částek za spotřebu energie vyzážené vnitřními rozvody budovy, tedy veškerými vedeními a zařízeními na distribuci a dodávky tepla uvnitř budovy, včetně páteřního rozvodu topení procházejícího každým bytem.
- 34 V tomto ohledu má předkládající soud pochybnosti o legalitě fakturování spotřeby energie vyzážené v každém bytě vnitřními rozvody budovy ve společném vlastnictví v případě, kdy tak jako v projednávaném případě k této fakturaci dochází v poměru k vytápěnému objemu bytových jednotek podle stavebního projektu budovy, aniž by bylo zohledňováno množství tepla skutečně vyzážené v bytové jednotce. Rovněž uvádí, že N. S. Dimitrova teplo nepoužívá k vytápění svého bytu ani pro své zásobování teplou užitkovou vodou.
- 35 Kromě toho se předkládající soud zabývá tím, zda spotřebiteli z článku 27 směrnice 2011/83 plyne právo nehradit náklady na dodávané teplo, které si neobjednal. Podotýká, že ve výkladovém rozsudku ze dne 25. května 2017, jehož dosah je pro soudy nižšího stupně závazný, Varchoven kasacionen sad (Nejvyšší kasační soud, Bulharsko) rozhodl, že zákon o energiích, zejména pak jeho čl. 153 odst. 6, není v rozporu s článkem 62 zákona o ochraně spotřebitele, jelikož požádat o dodávky tepla do budov, které fungují v režimu společenství vlastníků, a obecně rozhodovat o tom, zda a jak mají být využívány společné prostory, přísluší nikoliv každému jednotlivému spoluvlastníkovi, nýbrž většině spoluvlastníků, takže za odběratele této služby je třeba považovat společenství vlastníků jako celek.
- 36 Za těchto podmínek se Rajonen sad Asenovgrad (okresní soud v Asenovgradu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Umožňuje čl. 13 odst. 2 [směrnice 2006/32] teplotenské společnosti požadovat v budovách ve společném vlastnictví úhradu nákladů za spotřebu tepla vyzáženého vnitřními rozvody topení a teplé vody poměrně k vytápěnému objemu bytových jednotek podle stavebního projektu, bez ohledu na množství tepla skutečně vyzáženého do bytu?
- 2) Je s článkem 27 [směrnice 2011/83] slučitelná vnitrostátní právní úprava, která ukládá spotřebitelům, kteří jsou vlastníky bytových jednotek v budovách fungujících v režimu společenství vlastníků, povinnost hradit náklady na spotřebu tepla vyzáženého vnitřními rozvody topení a teplé vody, jehož dodání si nevyžádali, ale které bylo dodáno, ačkoli ukončili využívání tepla tím, že odstranili topná tělesa ze svých bytových jednotek, nebo tím, že zaměstnanci teplotárny na jejich žádost technicky znemožnili topným tělesům dodávat teplo?
- 3) Zavádí taková vnitrostátní právní úprava nekalou obchodní praktiku ve smyslu [směrnice 2005/29]?”

Věc C-725/17

- 37 Mitko Simeonov Dimitrov je od 2. prosince 2003 vlastníkem bytu nacházejícího se v budově ve společném vlastnictví, která je vybavena vnitřními rozvody topení a teplé vody, jež prochází všemi byty a vychází z rozvodny vybavené společným kalorimetrem.
- 38 Teplo dodávané do dotčených rozvodů je dodáváno společností Toplofikacia Sofia na základě smlouvy uzavřené mezi ní a společenstvím vlastníků budovy, v níž se nachází byt M. S. Dimitrova. Daná smlouva byla uzavřena dne 4. prosince 2004 společností „Termokomplekt“ OOD, která je pověřena rovněž individuálním rozúčtováváním spotřeby tepla.
- 39 Vzhledem k tomu, že M. S. Dimitrov nezaplatil společností Toplofikacia Sofia dodávky tepla a teplé vody za období od 1. května 2014 do 30. dubna 2016, podala na něj daná společnost u Sofijski rajonen sad (okresní soud v Sofii, Bulharsko) žalobu, kterou se domáhá zaplacení dlužných částek.

- 40 Podle předkládajícího soudu se spor v původních řízeních týká toho, zda v projednávaném případě vznikl smluvní vztah, zda náklady spojené s rozúčtováním spotřeby a ztrát ve společných prostorách budovy musí být uhrazeny, pokud jsou případně nevyužívány některé složky komplexní služby, jakou dodávky tepla za účelem topení a zásobování teplou vodou jsou, a konečně, zda vlastník bytové jednotky, která se nachází v takové budově, jako je budova dotčená v původním řízení, musí být považován za spotřebitele.
- 41 V tomto ohledu daný soud uvádí, že v rozsudku ze dne 22. dubna 2010 měl Konstitucionen sad (Ústavní soud, Bulharsko) za to, že podle čl. 153 odst. 1 zákona o energiích jsou všichni vlastníci a oprávnění z věcného práva k užívání bytové jednotky v budově ve společném vlastnictví připojení k rozvodně či k její samostatné větvi, odběrateli tepla a jsou povinni nainstalovat přístroje pro rozvržení spotřeby tepla na topná tělesa umístěná ve svých jednotkách a hradit náklady spojené se spotřebou tepla za podmínek a způsoby stanovenými ve vyhlášce uvedené v daném ustanovení.
- 42 Předkládající soud nicméně uvádí, že smluvní strany se nemohou na ustanoveních smlouvy dohodnout, jelikož tato jsou jednostranně stanovena společností Toplofikacia Sofia ve všeobecných obchodních podmínkách a cena je prostřednictvím správních předpisů stanovována Komisia za energijno i vodno regulirane (komise pro regulaci cen energií a vody, Bulharsko). Dotčený právní vztah se tak podobá spíše daňové povinnosti než smluvnímu vztahu, a to i s ohledem na skutečnost, že Toplofikacia Sofia má na dodávky monopol a je ve vlastnictví města Sofie (Bulharsko).
- 43 Dodává, že v budovách, které podléhají režimu společenství vlastníků, umožňuje právní úprava odpojení od přívodu teplé vody a zapečetění radiátorů v určitém bytě, ale že není možné zrušit poslední část služeb poskytovaných společností Toplofikacia Sofia, tj. rozúčtování spotřeby tepla.
- 44 Za těchto podmínek se Sofijski rajonen sad (okresní soud v Sofii) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Pokud [směrnice 2011/83] skutečně vylučuje normativní úpravu v oblasti smluvního práva v tradičním smyslu, pokud jde o uzavírání smluv, vylučuje i právní úpravu týkající se tohoto zákonem stanoveného velmi atypického případu vzniku smluvního vztahu?
- 2) Pokud směrnice 2011/83 nevylučuje v tomto případě vnitrostátní právní úpravu, jedná se zde o smlouvu ve smyslu článku 5 směrnice? Pokud nikoli, o jaký vztah se jedná? Nezávisle na tom, zda se jedná o smlouvu, použije se v projednávaném případě uvedená směrnice?
- 3) Řídí se tento typ faktických smluv uvedenou směrnicí bez ohledu na okamžik svého uzavření, nebo se směrnice použije pouze na nově nabyté bytové jednotky, anebo ještě omezeněji pouze na nově postavené byty (tedy na účastnická zařízení, pro která je požadováno napojení do sítě dálkového vytápění)?
- 4) Pokud se použije směrnice [2011/83], porušuje vnitrostátní právní úprava její čl. 5 odst. 1 písm. f) ve spojení s odstavcem 2 tohoto článku, který upravuje právo [nebo] možnost v zásadě ukončit právní vztah?
- 5) V důsledku toho, pokud má být uzavřena smlouva, musí mít její uzavření určitou formu a jaký by měl být rozsah informací, které mají být poskytnuty spotřebiteli (za kterého se považuje soukromý vlastník bytové jednotky, a nikoli společenství vlastníků)? Má absence dostupných a včasných informací dopad na vznik právního vztahu?
- 6) Musí spotřebitel vyjádřit výslovný požadavek, tedy formálně projevit vůli, aby byl stranou takového právního vztahu?

- 7) Pokud byla formálně či neformálně uzavřena smlouva, týká se tato smlouva vytápění společných prostor budovy (zejména schodištní šachty) a má se za to, že spotřebitel požadoval tuto část služby, ačkoli ani on, ani společenství vlastníků jako celek o ni výslovně nepožádali (například v případech, kdy byly odstraněny radiátory – k čemuž dochází ve většině případů – přičemž znalci se nezmínili o přítomnosti topných těles ve společných prostorách budovy)?
- 8) S ohledem na výše uvedené je pro odpověď na otázku, zda je vlastník spotřebitelem, který požádal o vytápění společných prostor budovy, relevantní (či na této odpovědi něco mění) skutečnost, že tento vypnul topení ve své bytové jednotce?“
- 45 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 8. února 2018 byly věci C-708/17 a C-725/17 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

Úvodní poznámky

- 46 Je třeba uvést, že podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které mu jsou položeny. Okolnost, že vnitrostátní soud formuloval předběžnou otázku po formální stránce tak, že odkázal na určitá ustanovení unijního práva, nebrání tomu, aby Soudní dvůr tomuto soudu poskytl všechny prvky výkladu, které mohou být pro rozsouzení věci, jež mu byla předložena, užitečné, ať již na ně posledně uvedený ve svých otázkách odkázal, či nikoli. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit (rozsudek ze dne 12. února 2019, TC, C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, bod 37 a citovaná judikatura).
- 47 Zaprvé v rámci věci C-725/17 se otázky položené Sofijski rajonen sad (okresní soud v Sofii) zčásti týkají podmínek vzniku smlouvy o dodávce tepla teplárenskou společností a konkrétněji absence souhlasu vlastníka bytu v budově ve společném vlastnictví při uzavírání smlouvy o dodávce energií.
- 48 Podle jejího čl. 3 odst. 5 není směrnici 2011/83 dotčeno obecné smluvní právo jednotlivých států, například pravidla týkající se platnosti, sestavení nebo účinku smluv, pokud tyto aspekty obecného smluvního práva nejsou směrnici upraveny. Bod 14 odůvodnění uvedené směrnice v tomto ohledu upřesňuje, že směrnici by tudíž neměly být dotčeny vnitrostátní právní předpisy upravující například uzavírání či platnost smluv (mj. při absenci souhlasu).
- 49 Kromě toho z informací poskytnutých předkládajícími soudy vyplývá, že se spory v původních řízeních týkají zejména skutečnosti, že N. S. Dimitrova a M. S. Dimitrov zpochybňují na základě článku 27 směrnice 2011/83 faktury, které jim byly dodavatelem tepla zaslány, z důvodu, že sami o poskytování tohoto tepla nepožádali a nevyužívají ho.
- 50 S ohledem na tyto skutečnosti je podstatou druhé a třetí otázky předkládacího soudu ve věci C-708/17, jakož i otázek ve věci C-725/17 to, zda článek 27 směrnice 2011/83 ve spojení s čl. 5 odst. 1 a 5 směrnice 2005/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že vlastníci bytu v budově ve společném vlastnictví připojené k síti dálkového vytápění jsou povinni přispívat na náklady na spotřebu tepla ve společných prostorách a ve vnitřních rozvodech budovy, i když sami o dodávku tepla nepožádali a ve svých bytech ho nevyužívají.

- 51 Zadruhé, za účelem rozhodnutí sporu, který mu byl předložen v rámci věci C-708/17, Rajonen sad Asenovgrad (okresní soud v Asenovgradu) svou první předběžnou otázkou žádá Soudní dvůr o výklad ustanovení směrnice 2006/32, konkrétně jejího čl. 13 odst. 2, který zejména stanoví, že členské státy musí zajistit, aby bylo vyúčtování vystavené konečným odběratelům energií založeno na skutečné spotřebě.
- 52 Podle čl. 27 odst. 1 směrnice 2012/27, která nahradila směrnicí 2006/32, byla posledně uvedená směrnice zrušena s účinností k 5. červnu 2014. Podle čl. 28 odst. 1 směrnice 2012/27 měly členské státy povinnost uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 5. června 2014. Uvedená směrnice kromě toho neobsahuje žádné zvláštní ustanovení, pokud jde o časovou působnost ustanovení směrnice 2006/32, která nahradila.
- 53 Vzhledem k tomu, že se skutkové okolnosti sporu v původním řízení v rámci věci C-708/17 pojí, jak uvedl generální advokát v bodě 67 svého stanoviska, k období od 1. listopadu 2012 do 30. dubna 2015, je třeba za účelem poskytnutí užitečné odpovědi předkládajícímu soudu posoudit první otázku ve věci C-708/17 ve světle ustanovení směrnic 2006/32 a 2012/27.
- 54 Podstatou první otázky Rajonen sad Asenovgrad (okresní soud v Asenovgradu) je, zda čl. 13 odst. 2 směrnice 2006/32 a čl. 10 odst. 1 směrnice 2012/27 musí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která stanoví, že u budov vlastněných společenstvím vlastníků je spotřeba tepla související s vnitřními rozvody vyúčtovávána každému spoluvlastníkovi budovy v poměru k vytápěnému objemu jeho bytu.

K předběžným otázkám

Ke druhé a třetí otázce ve věci C-708/17 a k otázkám ve věci C-725/17

K použitelnosti směrnice 2011/83

- 55 Je třeba připomenout, že podle svého čl. 3 odst. 1 se uvedená směrnice použije za podmínek a v rozsahu uvedeném v jejích ustanoveních na smlouvy uzavírané mezi obchodníky a spotřebiteli. Podle téhož ustanovení se vztahuje také na smlouvy týkající se dodávek vody, plynu, elektřiny nebo tepla z dálkového vytápění, též zajišťovaných veřejnými poskytovateli, v rozsahu, ve kterém jsou tyto komodity poskytovány na smluvním základě.
- 56 Kromě toho čl. 2 odst. 1 směrnice 2011/83 definuje pojem „spotřebitel“ jako fyzickou osobu, která ve smlouvách, na které se vztahuje uvedená směrnice, jedná za účelem, který nelze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo svobodné povolání. Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že daný pojem označuje každého jednotlivce, který nejedná v rámci obchodní nebo podnikatelské činnosti (rozsudek ze dne 4. října 2018, Kamenova, C-105/17, EU:C:2018:808, bod 33 a citovaná judikatura).
- 57 Pro účely výkladu uvedené směrnice tak připadá pojmu „spotřebitel“ zásadní význam a její ustanovení jsou koncipována především z hlediska spotřebitele jakožto adresáta a oběti nekalých obchodních praktik (rozsudek ze dne 3. října 2013, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, EU:C:2013:634, bod 36 a citovaná judikatura).
- 58 V projednávané věci z poznatků předložených předkládajícími soudy vyplývá, že ve věci C-708/17 i ve věci C-725/17 existuje smlouva o dodávkách tepla do budovy ve společném vlastnictví a že podle této smlouvy je vlastníkům bytů v této budově zasíláno vyúčtování spotřeby tepla v rámci vnitřních rozvodů a společných prostor budovy.

- 59 Z výkladu čl. 149a odst. 1 zákona o energiích ve spojení s jeho čl. 153 odst. 1 totiž vyplývá, že zákazníci dodavatele energie jsou podle s ním uzavřené smlouvy vlastníci a oprávnění z věcného práva k užívání bytové jednotky v budově ve společném vlastnictví připojené k rozvodně či k její samostatné větvi. Vzhledem k tomu, že tito vlastníci nebo oprávnění jsou fyzickými osobami, které nejednají v rámci obchodní nebo podnikatelské činnosti, jsou přitom spotřebiteli ve smyslu čl. 2 odst. 1 směrnice 2011/83. Z toho plyne, jak uvedl generální advokát v bodě 52 svého stanoviska, že smlouvy dotčené v původních řízeních spadají do kategorie smluv na dodávky tepla z dálkového vytápění uzavřených mezi obchodníky a spotřebiteli ve smyslu čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice.
- 60 Pokud jde o použití směrnice 2011/83 *ratione temporis*, tato obsahuje zvláštní ustanovení, které výslovně určuje podmínky časové působnosti jejich ustanovení. Její čl. 28 odst. 2 tak stanoví, že tato se použijí na smlouvy uzavřené po 13. červnu 2014.
- 61 Vzhledem k tomu, že ve spisech, jež má Soudní dvůr k dispozici, nejsou uvedeny poznatky týkající se okamžiku uzavření smluv dotčených v původních řízeních, přísluší v projednávaných věcech vnitrostátním soudům, aby za účelem stanovení, zda je směrnice 2011/83 použitelná *ratione temporis*, určily, zda byly uzavřeny po uvedeném datu 13. června 2014.

K věci samé

- 62 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu ve věci C-708/17 a otázek ve věci C-725/17 je to, zda článek 27 směrnice 2011/83 ve spojení s čl. 5 odst. 1 a 5 směrnice 2005/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že vlastníci bytu v budově ve společném vlastnictví připojené k síti dálkového vytápění jsou povinni přispívat na náklady na spotřebu tepla ve společných prostorách a ve vnitřních rozvodech budovy, i když sami o dodávky tepla nepožádali a ve svých bytech ho nevyužívají.
- 63 Je třeba připomenout, že podle článku 27 směrnice 2011/83 spotřebiteli nevzniká povinnost poskytnout úhradu v případech nevyžádaného dodání zboží, vody, plynu, elektřiny, tepla z dálkového vytápění nebo digitálního obsahu či nevyžádaného poskytnutí služeb, které jsou zakázány na základě čl. 5 odst. 5 a bodu 29 přílohy I směrnice 2005/29, a že absenci reakce spotřebitele v případech takového nevyžádaného dodání nebo poskytnutí nelze považovat za souhlas. Jak vyplývá z bodu 60 odůvodnění směrnice 2011/83, tato praxe totiž představuje nekalou obchodní praktiku zakázanou směrnicí 2005/29.
- 64 Setrvačný prodej je v uvedeném bodě odůvodnění definován jako „nevyžádané dodání zboží nebo poskytnutí služeb“. Soudní dvůr v tomto ohledu uvedl, že „setrvačný prodej“ ve smyslu bodu 29 přílohy I směrnice 2005/29, na který odkazuje článek 27 směrnice 2011/83, zahrnuje mj. jednání spočívající v tom, že obchodník požaduje od spotřebitele platbu za zboží nebo službu, které mu dodal či poskytl, avšak které si spotřebitel nevyžádal (rozsudek ze dne 13. září 2018, Wind Tre a Vodafone Italia, C-54/17 a C-55/17, EU:C:2018:710, bod 43).
- 65 Jak uvedl generální advokát v bodě 58 svého stanoviska, článek 27 směrnice 2011/83 má tak za cíl zabránit obchodníkovi, aby vnutil spotřebiteli smluvní vztah, se kterým svobodně nesouhlasil.
- 66 V projednávaných věcech čl. 133 odst. 2 zákona o energiích stanoví, že připojení zařízení zákazníků v budově ve společném vlastnictví se provádí s písemným souhlasem vlastníků, jejichž podíl představují dohromady alespoň dvě třetiny všech podílů na budově.
- 67 Kromě toho z poznatků předložených předkládajícími soudy vyplývá, že čl. 153 odst. 1 uvedeného zákona stanoví, že vlastníci a oprávnění z věcného práva k užívání bytové jednotky v budově ve společném vlastnictví připojené k rozvodně či k její samostatné větvi jsou odběrateli tepla. Z tohoto důvodu jsou povinni nainstalovat přístroje pro rozvržení spotřeby tepla na topná tělesa umístěná ve

své bytové jednotce a hradit náklady spojené se spotřebou tepla. Mimoto čl. 153 odst. 6 uvedeného zákona upřesňuje, že odběratelé bydlící v budově ve společném vlastnictví, kteří zastaví přívod tepla k topným tělesům ve svých bytových jednotkách, zůstávají odběrateli, co se týče tepla vyzařovaného vnitřními rozvody a topnými tělesy umístěnými ve společných prostorách budovy.

- 68 Z uvedených ustanovení vyplývá, že poskytování vytápění do budovy ve společném vlastnictví je založeno na žádosti předložené za všechny spoluvlastníky podle zvláštních pravidel stanovených ve vnitrostátních právních předpisech týkajících se společného vlastnictví.
- 69 Pokud jde v tomto ohledu o okolnost, že dotčení vlastníci bytů se na přijetí tohoto rozhodnutí nepodíleli nebo s ním nesouhlasili, Soudní dvůr nedávno rozhodl, že v rámci sporu týkajícího se platební povinnosti vyplývající z rozhodnutí shromáždění vlastníků bytů specificky stanoveného bulharským zákonem každý vlastník bytu tím, že se stane a nadále je vlastníkem bytu v nemovitosti, souhlasí s tím, že se na něj vztahují všechna ustanovení aktu upravujícího předmětné bytové spoluvlastnictví, jakož i rozhodnutí přijatá shromážděním vlastníků bytů v této nemovitosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, bod 29).
- 70 Za těchto podmínek nelze dodávky tepla do vnitřních rozvodů a v důsledku toho do společných prostor budovy ve společném vlastnictví uskutečněné v návaznosti na rozhodnutí napojit budovu na síť dálkového vytápění přijaté společenstvím jejích vlastníků považovat za nevyžádané dodání tepla z dálkového vytápění ve smyslu článku 27 směrnice 2011/83.
- 71 S ohledem na tyto skutečnosti je třeba na druhou a třetí otázku ve věci C-708/17 a na otázky ve věci C-725/17 odpovědět tak, že článek 27 směrnice 2011/83 ve spojení s čl. 5 odst. 1 a 5 směrnice 2005/29 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že vlastníci bytu v budově ve společném vlastnictví připojené k síti dálkového vytápění jsou povinni přispívat na náklady na spotřebu tepla ve společných prostorách a ve vnitřních rozvodech budovy, i když sami o dodávky tepla nepožádali a ve svých bytech ho nevyužívají.

K první otázce ve věci C-708/17

- 72 Podstatou první otázky Rajonen sad Asenovgrad (okresní soud v Asenovgradu) ve věci C-708/17 je, zda čl. 13 odst. 2 směrnice 2006/32 a čl. 10 odst. 1 směrnice 2012/27 musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že u budov vlastněných společenstvím vlastníků je spotřeba tepla ve vnitřních rozvodech vyúčtovávána každému spoluvlastníkovi budovy v poměru k vytápěnému objemu jeho bytu.
- 73 Žalovaná v původním řízení ve věci C-708/17 považuje takovou metodu vyúčtovávání neslučitelnou s unijním právem a v této souvislosti připomíná, že tato metoda neumožňuje stanovit pro každého obyvatele budovy ve společném vlastnictví skutečnou spotřebu tepla vyzařovaného vnitřními rozvody procházejícími jeho bytem. Směrnice 2006/32 a 2012/27 přitom ukládají dodavatelům energií povinnost účtovat konečnému odběrateli pouze to, co skutečně spotřeboval, což vylučuje fakturaci stanovenou poměrně k vytápěnému objemu dotčeného bytu.
- 74 Ze znění čl. 13 odst. 2 směrnice 2006/32 a čl. 10 odst. 1 směrnice 2012/27 ani z obecné systematiky a účelu právní úpravy, jejíž jsou uvedena ustanovení součástí, však nevyplývá, že by ukládaly takovou povinnost.
- 75 Je totiž třeba připomenout, že cílem směrnic 2006/32 a 2012/27 je, jak připomínají články 1 těchto směrnic, podporovat vyšší energetickou účinnost. V této souvislosti, jak vyplývá z bodů 1 a 20 odůvodnění směrnice 2006/32 a z bodu 8 odůvodnění směrnice 2012/27, je pro dosažení tohoto cíle třeba využít celý energetický řetězec, od producentů energií až ke konečnému zákazníkovi, který je spotřebovává.

- 76 V tomto ohledu bod 29 odůvodnění směrnice 2006/32 upřesňuje, že aby byli koneční uživatelé schopni přijímat informovanější rozhodnutí vztahující se k jejich vlastní spotřebě energie, měli by o ní mít k dispozici dostatečné množství informací, jakož i další užitečné informace, například o dostupných opatřeních ke zvýšení energetické účinnosti, srovnávací profily spotřeby konečných uživatelů nebo objektivní technické údaje o energetických spotřebičích včetně systémů založených na „faktoru čtyři“ a dalších.
- 77 Z tohoto důvodu čl. 13 odst. 2 uvedené směrnice stanoví, že členské státy zajistí, aby bylo vyúčtování, které provádějí distributoři energie, provozovatelé distribučních soustav a maloobchodní prodejci energie, pokud je to vhodné, založeno na skutečné spotřebě energie.
- 78 Je třeba uvést, jak to v podstatě učinil generální advokát v bodě 74 svého stanoviska, že použití výrazu „pokud je to vhodné“ v daném ustanovení svědčí o tom, že toto musí být nutně vykládáno ve spojení s čl. 13 odst. 1 uvedené směrnice.
- 79 Posledně uvedené ustanovení přitom uvádí, že pokud je to „technicky možné, finančně únosné a úměrné potenciálním úsporám energie“, členské státy zajistí, aby byli koneční zákazníci odebírající mj. elektřinu a dálkové vytápění vybaveni individuálními měřiči, které přesně zobrazují skutečnou spotřebu energie.
- 80 Z přípravných prací na směrnici 2006/32, zejména ze zprávy Parlamentu ze dne 2. května 2005 k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti u konečného uživatele a o energetických službách (A6–0130/2005) vyplývá, že unijní normotvůrce měl v úmyslu vzít v souvislosti s vybavením individuálními měřiči, které přesně měří skutečnou spotřebu energie konečnými zákazníky, v úvahu proveditelnost takové instalace v budovách, které jsou někdy příliš staré, a měl za to, že není vždy realistické, rozumné nebo přiměřené tuto instalaci provádět vzhledem k nadměrným výdajům, které by to mohlo vyžadovat.
- 81 Vzhledem k tomu, že instalace individuálních měřičů nepřichází vždy v úvahu, může se samotné vyúčtování zakládat na skutečné spotřebě energie pouze tehdy, pokud je to technicky možné, což ostatně potvrzuje použití výrazu „pokud je to vhodné“ v čl. 13 odst. 2 směrnice 2006/32.
- 82 Přípravné práce na směrnici 2012/27, zejména pak zpráva Parlamentu o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES ze dne 30. července 2012 (A7–0265/2012), ukazují, že unijní normotvůrce tyto výhrady zohlednil při přepracování směrnice 2006/32 a včlenil je do čl. 9 odst. 1, čl. 9 odst. 3 druhého a třetího pododstavce a čl. 10 odst. 1 směrnice 2012/27.
- 83 Článek 9 odst. 1 uvedené směrnice tak vyžaduje, aby členské státy zajistily, aby pokud je to technicky možné, finančně únosné a úměrné potenciálním úsporám energie, byli koneční zákazníci odebírající energii vybaveni individuálními měřiči, které přesně odrážejí jejich skutečnou spotřebu energie. Pokud jde o účtování, čl. 10 odst. 1 uvedené směrnice stanoví, že v případě, že koneční zákazníci nemají inteligentní měřiče uvedené ve směrnicích 2009/72 a 2009/73, členské státy do 31. prosince 2014 zajistí, aby informace o vyúčtování byly v souladu s bodem 1.1 přílohy VII přesné a založené na skutečné spotřebě, pokud je to technicky proveditelné a ekonomicky odůvodněné.
- 84 Je třeba dodat, že specifika budov ve společném vlastnictví, které jsou zásobovány ze sítě dálkového vytápění, byla unijním normotvůrcem zohledněna ve směrnici 2012/27. I když totiž čl. 9 odst. 3 druhý pododstavec uvedené směrnice stanoví, že členské státy musí zajistit, aby byly v těchto budovách individuální měřiče nainstalovány do 31. prosince 2016, totéž ustanovení upřesňuje, že pokud není používání těchto měřičů technicky proveditelné nebo není nákladově efektivní, použijí se pro měření spotřeby tepla na každém radiátoru individuální indikátory pro rozdělování nákladů na vytápění, pokud dotyčný členský stát neprokáže, že instalace těchto indikátorů by nebyla nákladově efektivní. V takových případech lze zvážit alternativní nákladově efektivní metody měření spotřeby tepla.

- 85 S ohledem na poznatky, s nimiž byl Soudní dvůr seznámen, se v takových budovách ve společném vlastnictví, jako jsou budovy dotčené v původních řízeních, jeví jen obtížně představitelná možnost zcela individualizovat faktury za vytápění, zejména pokud jde o vnitřní rozvody a společné prostory.
- 86 Co se týče konkrétně vnitřních rozvodů, z uvedených poznatků vyplývá, že může být obtížné, ne-li nemožné, jak tvrdí EVN, přesně určit množství tepla vyzárené těmito rozvody do každého bytu. Toto množství totiž zahrnuje nejen teplo vyzařované uvnitř dotyčného bytu jednotlivými součástmi vnitřních rozvodů, jako jsou tepelné rozvody a trubky procházející bytem, ale také tepelnou výměnu mezi vytápěnými a nevytápěnými prostory. Jak uvedl generální advokát v bodě 85 svého stanoviska, byty v budovách ve společném vlastnictví nejsou z tepelného hlediska nezávislé, neboť teplo proudí z vytápěných bytových jednotek do jednotek, které jsou vytápěny méně nebo vůbec.
- 87 Možnost individuálně určit přesnou spotřebu každého obyvatele dotčené budovy ve společném vlastnictví, pokud jde o teplo vyzárené vnitřními rozvody, se proto jeví jako technicky složitá.
- 88 Co se týče metody vyúčtování spotřeby tepla v budovách ve společném vlastnictví, je třeba uvést, že členské státy mají široký prostor pro uvážení. Z bodu 12 odůvodnění a článku 1 směrnice 2006/32 i z bodu 20 odůvodnění a článku 1 směrnice 2012/27 totiž vyplývá, že cílem obou směrnic je poskytnout členským státům společný rámec, který jim umožní přijmout vhodná opatření pro snižování spotřeby energie a zároveň jim umožní, aby si zvolily způsob provádění (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. srpna 2018, *Saras Energía*, C-561/16, EU:C:2018:633, bod 24 a citovaná judikatura).
- 89 Z tohoto důvodu čl. 9 odst. 3 třetí pododstavec směrnice 2012/27 stanoví, že členské státy mohou zavést transparentní pravidla pro rozdělování nákladů na spotřebu tepla nebo teplé vody, aby zejména mohly být odlišeny náklady zaprvé na spotřebu teplé užitkové vody, zadruhé na teplo vyzárené rozvody v budově a spotřebované na vytápění společných prostor a zatřetí na vytápění bytů.
- 90 V projednávaných případech přitom vnitrostátní právní úprava dotčená ve věcech v původních řízeních podle všeho odpovídá pokynům uvedeným v daném ustanovení, neboť stanoví, že náklady spojené se spotřebou tepla se dělí na náklady související s teplem vyzáreným vnitřními rozvody, náklady na vytápění společných prostor a náklady na vytápění jednotlivých bytů.
- 91 S ohledem na široký prostor pro uvážení přiznaný členským státům je tak třeba konstatovat, že směrnice 2006/32 a 2012/27 nebrání tomu, aby množství tepla vyzáreného vnitřními rozvody bylo stanovováno v poměru k vytápěnému objemu každého bytu.
- 92 S ohledem na výše uvedené skutečnosti je třeba na první otázku ve věci C-708/17 odpovědět tak, že čl. 13 odst. 2 směrnice 2006/32 a čl. 10 odst. 1 směrnice 2012/27 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že u budov vlastněných společenstvím vlastníků je spotřeba tepla ve vnitřních rozvodech vyúčtovávána každému vlastníkovi bytu v budově v poměru k vytápěnému objemu jeho bytu.

K nákladům řízení

- 93 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původních řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícím před předkládajícím soudem, jsou k rozhodnutí o nákladech řízení příslušné uvedené soudy. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 27 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, ve spojení s čl. 5 odst. 1 a 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („směrnice o nekalých obchodních praktikách“), musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že vlastníci bytu v budově ve společném vlastnictví připojeném k síti dálkového vytápění jsou povinni přispívat na náklady na spotřebu tepla ve společných prostorách a ve vnitřních rozvodech budovy, i když sami o dodávky tepla nepožádali a ve svých bytech ho nevyužívají.
- 2) Článek 13 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/32/ES ze dne 5. dubna 2006 o energetické účinnosti u konečného uživatele a o energetických službách a o zrušení směrnice Rady 93/76/EHS a čl. 10 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že u budov vlastněných společenstvím vlastníků je spotřeba tepla ve vnitřních rozvodech vyúčtovávána každému vlastníkovi bytu v budově v poměru k vytápěnému objemu jeho bytu.

Podpisy.